

Marshallok T. (2021) Sutnist staloho rozvytku i yoho turbulentnist v sviti ta Ukraini [The essence of sustainable development and its turbolity in the world and Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 523-532. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mtystu.pdf>

СУТНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ І ЙОГО ТУРБУЛЕНТНІСТЬ В СВІТІ ТА УКРАЇНІ

Тарас Маршалок

Західноукраїнський національний університет

вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, Україна

e-mail: marshaloktm@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2617-3415>

Article history:

Received: October, 2021

1st Revision: October, 2021

Accepted: November, 2021

JEL classification:

D60

O10

O12

UDC:

330.3

338.2

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2022.02.523>

Анотація: В умовах турбулентності і непередбачуваності, швидких темпів зростання населення, надлишкового споживання ресурсів, забруднення навколишнього середовища, глобального потепління Землі, людство опинилося на порозі екологічної та соціально-гуманітарної катастрофи. З огляду на відзначені загрози, у 1987 році в доповіді ООН було озвучено базове формулювання сталого розвитку – як розвитку, при якому задоволення потреб нинішніх поколінь здійснюється без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Ця стаття присвячена дослідженню сутності «сталого розвитку», його особливостям, загрозам, які спричинили потребу запровадження такої концепції, а також шляхам її реалізації. Обґрунтовано важливість забезпечення можливості досягнення сімнадцятих цілей сталого розвитку.

Окремо у статті розглянуто особливості політики України у забезпеченні сталого розвитку, визначено місце нашої держави у світі щодо цього напрямку. Проаналізовано рівень досягнення сімнадцяти цілей. Акцентовано, що Україна є активним учасником руху до сталого розвитку.

У статті відзначено, що для досягнення сталого розвитку потрібно, щоб уряди країн світу усвідомили необхідність порятунку планети і збереження її для майбутніх поколінь шляхом відходу від виснаження заради отримання прибутку. Світові політичні та неполітичні організації, державні інституції, бізнес-гіганти повинні усвідомити, що, лише дотримуючись принципу збереження, а не загарбання; розвитку, а не зростання, можна досягти сталого розвитку. Встановлено, що основним шляхом до порятунку і побудови суспільства сталого розвитку є усвідомлення відповідальності перед майбутнім, а не жага заробітку сьогодні.

Основний висновок полягає у тому, що досягнення відзначених цілей можливе лише за умови усвідомлення бізнесу, державних інституцій того, що основою майбутнього функціонування, чи навіть існування світу – є не надприбутки, а розвиток, який полягає у створенні середовища заміщення шкідливих технологічних процесів новими високотехнологічними та екологічними технологіями, коли глобальна загарбницька політика трансформується у політику піклування.

Ключові слова: сталий розвиток, цілі сталого розвитку, екологічна катастрофа, бідність, населення, освіта, здоров'я, споживання, економіка, держава.

Маршалок Т. Сутність сталого розвитку і його турбулентність в світі та Україні [Електронний ресурс] / Тарас Маршалок // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 523-532. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mtystu.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

1. Постановка проблеми.

Питання, пов'язані з екологічною безпекою світу, швидким зростанням населення на планеті, нерівномірним розподілом доходів громадян, нераціональним використанням природних ресурсів, забрудненням зовнішнього середовища, гуманітарними проблемами, природними катаклізмами, швидким розвитком цифрових технологій і штучного інтелекту, отриманням якісної освіти, гендерною політикою, а також війни та військові конфлікти постійно турбують суспільство і ще далекі від остаточного вирішення. Науковці, бізнесмени й урядовці всіх країн світу гуртуються для вирішення планетарних проблем і подолання глобальних наслідків «владарювання» людини над світом. Сьогодні під великим знаком питанням є не лише функціонування планети, але і її виживання у майбутньому. Саме тому побудова ефективної моделі «порятунку» світу, розробка ефективної екосистеми, яка б містила у собі ефективні інструменти подолання надспоживання, голоду, досягнення гендерної рівності, досягнення температурного балансу, підвищення екологічної безпеки на планеті є головними завданнями сьогодення. З огляду на загрози, які виникли в світі, наукове та політичне середовище об'єдналося в єдиному прагненні – досягнення «сталого розвитку».

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблемі досягнення сталого розвитку присвячено велику кількість наукових публікацій, серед яких найважливішими є документи ООН та Римського клубу. Щодо вітчизняних вчених, то варто виокремити праці В. Трофимової, В. Шевчука, О. Ватченко, К. Свистуна, І. Бистрякова, О. Карінцевої, О. Кулініча, Ю. Зайцева, Т. Чернової та багатьох інших. У цих працях, загалом, описані особливості сталого розвитку, концептуальні засади його досягнення. Окрему увагу приділено проблемам, пов'язаним із реалізацією і забезпеченням принципів сталого розвитку.

3. Постановка завдання.

Мета даної статті полягає у дослідженні сутності сталого розвитку, його особливостей, загроз, які спричинили потребу запровадження такої концепції, шляхів її реалізації, забезпеченні можливостей досягнення сімнадцятиох цілей сталого розвитку.

4. Виклад основного матеріалу.

В 1987 році, Комісія ООН з навколишнього середовища і розвитку (Комісія Брундтланд) у своїй доповіді на тему: «Наше спільне майбутнє» вперше озвучила базове формулювання сталого розвитку та виокремила основні загрози і проблеми, які можуть спіткати світ, якщо людство не зупиниться і не почне діяти. Відповідно до озвученого документа, «сталий розвиток» (англ. *sustainable development*) – це розвиток, при якому задоволення потреб нинішніх поколінь здійснюється без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [6]. Окрім цього, у доповіді було виокремлено основні загрози, через які світ рухається у безодню: надмірне споживання природних ресурсів; неузгодженість росту світової економіки із можливостями природного середовища; незворотність руйнування навколишнього середовища на всіх земних континентах, що загрожує зникненню живої природи; випередження швидкості руйнування екосистеми світу над можливостями сучасної науки [4].

Сама ж концепція сталого розвитку передбачає створення таких умов, за яких для майбутніх поколінь буде збережено земні ресурси, воду, чисте повітря, території для проживання.

Мета цієї концепції є цілком зрозумілою і логічною, то в чому ж проблема? Протягом останніх 50-ти років в світі гостро дискутують щодо ряду питань, пов'язаних із забруднення навколишнього середовища, гігантоманією промислового виробництва, загрозливим зростанням продовольчих потреб, зубожінням цілих континентів, доступом до освіти. Такі дисбаланси призводять до руйнування екосистеми планети, виснаження земель, зменшення недоторканих територій земної поверхні катастрофічними темпами, загрозливих масштабів забруднення Світового океану, підвищення рівня міграції із бідних країн до країн з високим рівнем соціально-економічного розвитку, високої смертності у країнах третього світу, швидкого зростання населення на планеті. Зокрема, за останніх 70 років, населення землі зросло з 2,5 млрд чол. у 1950 році до 7,8 млрд чол. у 2020 році, а за прогнозами експертів, до кінця XXI ст. населення планети сягне майже 11 млрд чол. [12] (рис. 1). Світ постав перед загрозою перенаселення.

World Population (1950 - 2100)

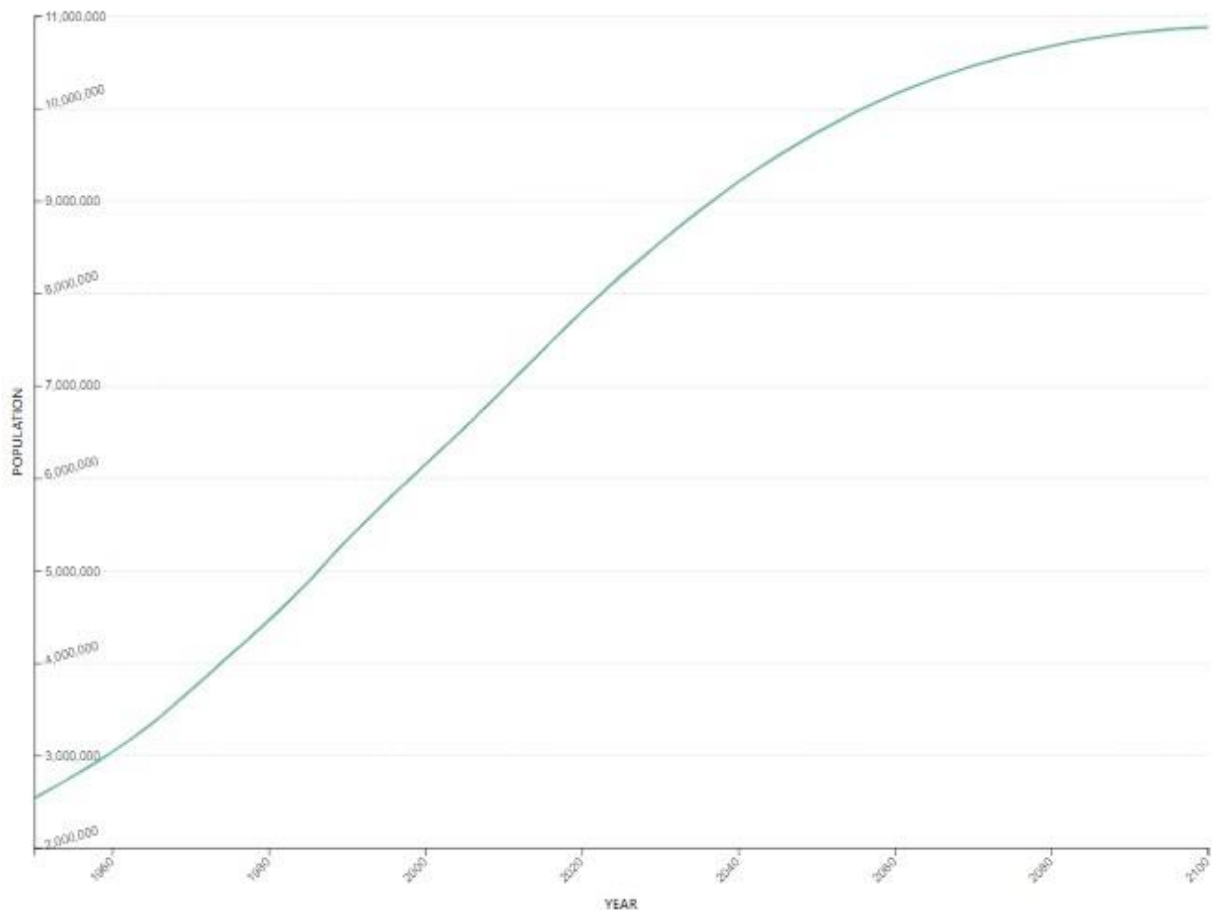

Рис. 1. Населення землі у 1950 – 2100 роках млрд. чол.

Джерело: [12]

Проте в країнах, що розвиваються, або ринки яких формуються, спостерігається протилежна ситуація, за якої населення таких країн зменшується швидкими темпами. Наприклад, в Україні протягом останніх 30 років населення невпинно зменшується (рис. 2) [2].

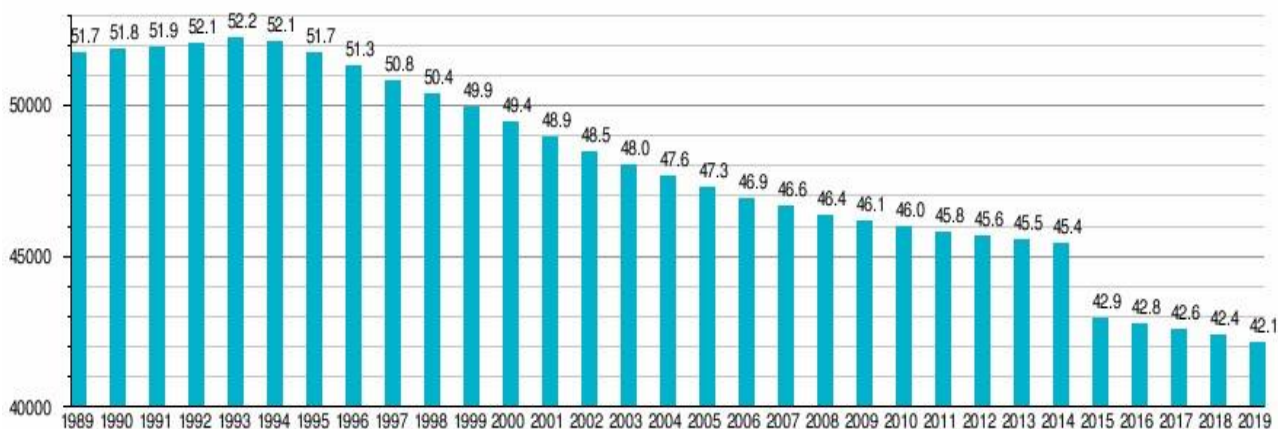

Рис. 2. Динаміка населення України протягом 1989 – 2019 рр. (млн чол.)

Джерело: [2]

Таку негативну тенденцію можна пов'язати з незадовільним рівнем економічного розвитку, низьким соціальним захистом населення, недієздатністю держави забезпечити комфортні умови для проживання. Саме тому, протягом всього періоду незалежності, в Україні гостро стоїть проблема еміграції, переміщення трудових ресурсів у країни з більшим рівнем розвитку, зростання смертності і зниження рівня народжуваності. Така ситуація є загрозовою і може призвести до повної втрати Україною соціально-економічного потенціалу та ваги на світовій політичній арені. Проблема значно загострилася після анексії Кримського півострова та окупації частини території на південно-сході України в результаті військової агресії Російської Федерації, що створило ще більше проблем на шляху побудови країни сталого розвитку.

У доповіді Римського клубу під назвою «Come On» відзначено, що людство прискорено рухається від «пустого» світу до «повного» [1], у якому в майбутньому просто не вистачить ресурсів, їжі і місця для проживання. У цій самій доповіді наведено цікаві дані, які відображають Всесвітній день надспоживання (в минулому його ще називали Всесвітнім днем екологічного боргу). Це день, після настання якого людство починає споживати ресурси, які неможливо відновити до кінця поточного року – так зване споживання у борг. Відповідно до цього показника, у 1970 році такий день настав 23 грудня, у 2000 році – 4 жовтня, тоді як у 2020 році – 22 серпня, проте крайній показник є дещо кращим, ніж у попередні роки, адже змістився назад майже на місяць, що подає певні надії для світу (рис. 3) [9]. Проте вже сьогодні для комфортного проживання людей потрібно півтори планети Земля.

Наступною проблемою, яка загрожує людству, є рівень забруднення атмосфери і викиди шкідливих хімічних елементів у атмосферу. Надмірне забруднення навколишнього природного середовища призводить до глобального потепління, природних катаклізмів і стихійних лих у вигляді цунамі, тайфунів, танення льодовиків, повеней і посухи. Американською компанією AirVisual було створено інтерактивний 3D-глобус AirVisual Earth, який в режимі реального часу показує ситуацію із забрудненням атмосфери на планеті [11], на якому червоним кольором відображається найбільш забруднені території, а синім – найчистіші.

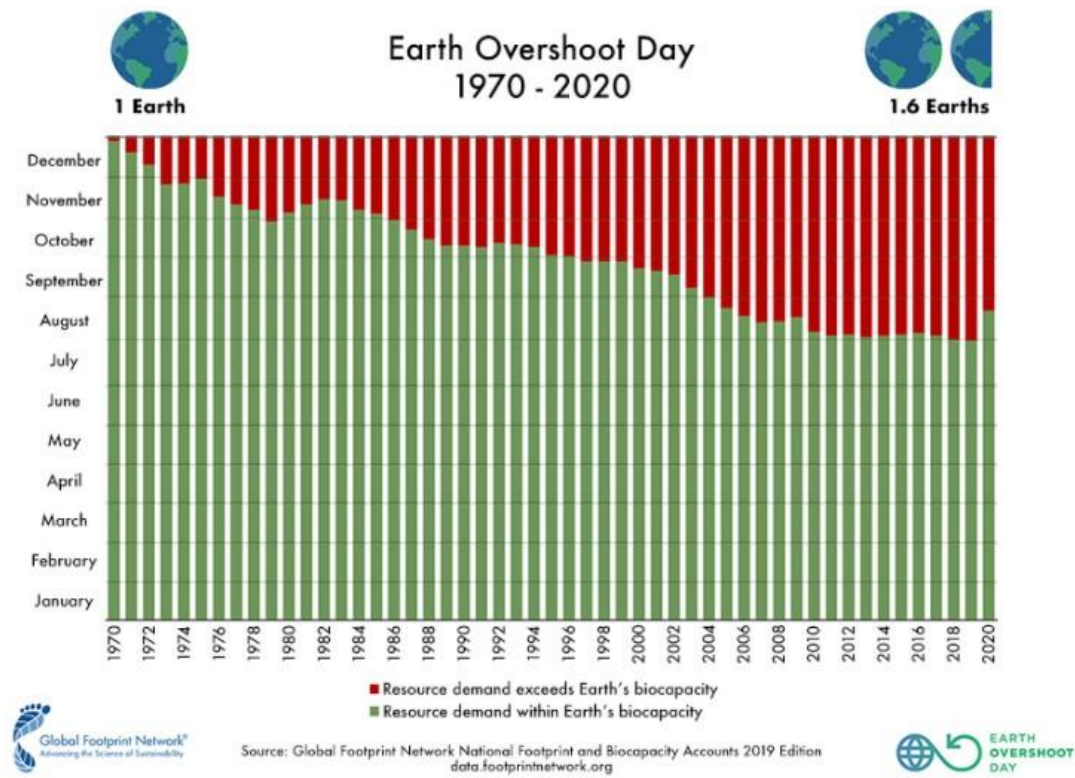

Рис. 3. Всесвітній день над споживання

Джерело: [9]

Забруднення атмосфери призвело до того, що середньорічний рівень температури на планеті у 2020 р. зріс більше, ніж на 1°C у порівнянні до 1951-1980 рр. (рис. 4) [8].

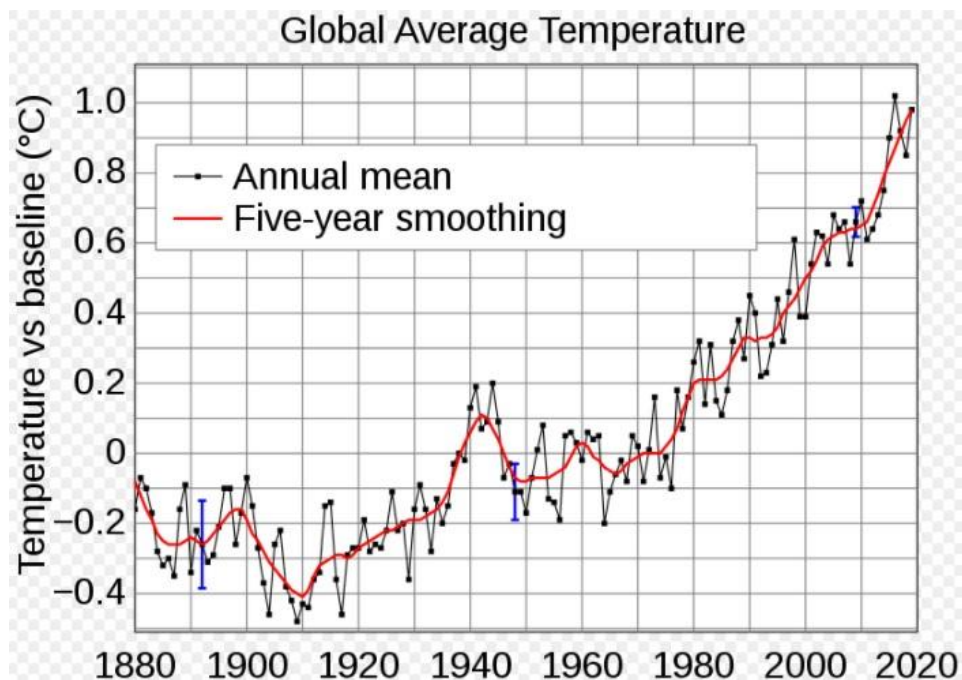

Рис. 4. Зміни глобальної середньої температури над сушею та океаном за період 1880–2020 рр., відносно середньої температури за 1951–1980 рр.

(чорною лінію позначено середня річна та червоною – ковзаюча середня за 5 років)

Джерело: [8]

Отже, зростання населення планети, рівень споживання та глобальні кліматичні зміни можуть свідчити про песимістичний сценарій розвитку людства у перспективі. І як це нежахливо звучить, причиною цих загроз є людина, яка в гонитві за вигодою поставила світ на межу виживання. Боротьба за надприбутки, швидке зростання рівня споживання природних ресурсів, неконтрольована глобальна торгівля, небажання дотримуватись декларацій і правил чесної гри, постійне нарощення виробничих потужностей – це ті чинники, які не дають змоги досягти сталого розвитку. Зокрема, в доповіді Римського Клубу відзначається, що Світова організація торгівлі стверджує, що торгівля має пріоритет над питаннями охорони довкілля, здоров'я та соціальної справедливості, незалежно від бажань урядів чи людей, яких він представляє. Така позиція організації повністю дискредитує засади сталого розвитку і нівелює всі зусилля ООН щодо досягнення цієї концепції, порятунку планети та збереження її для майбутніх поколінь.

Проте світ не припиняв і продовжує боротися із загрозами, які, зокрема, виникають через експансивну економіку та недобросовісність бізнесу. У вересні 2015 року на Саміті ООН було прийнято 17 цілей Сталого розвитку (ЦСР) [5], які передбачають досягнення позитивних результатів в сфері захисту довкілля, економіки та соціальної сфери до 2030 року (рис. 5).

Рис. 5. Цілі сталого розвитку

Джерело: [5]

Досягнення таких цілей всіма країнами, на всіх континентах, дасть змогу стверджувати про всеосяжну імплементацію парадигми сталого розвитку у життя світу. Аналізуючи запропоновані цілі, можна стверджувати, що вони в більшій мірі виступають орієнтирами, кінцевою метою, де на людство чекає покращення життя, підвищення рівня його добробуту, збереження природних надбань планети. Але на якому етапі знаходиться світ у досягненні мети (рис. 6) [10]?

Аналізуючи рівень досягнення цілей сталого розвитку в країнах світу, можемо зробити наступні висновки: через п'ять років після їх оприлюднення, лише декілька країн зробили істотні кроки до їх повної імплементації – більше 80 %. Серед таких країн Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія, Німеччина і Франція, тоді як інші країни знаходяться нижче рівня 80 %. Найгіршою є ситуація у країнах на Африканському континенті, де такий показник є нижчим 50 %. Найважливішою причиною, яка гальмує повне виконання завдань, є нездатність урядів більшості країн піти на відмову від економічних цілей заради порятунку екології. Деякі країни через свої релігійні

переконання нездатні забезпечити гендерну рівність, доступ жінок до освіти та знань, у бідних країнах недостатньо розвинута медицина і освіта, доступ до середньої освіти у багатьох країнах Африки та Азії є надзвичайно низьким. Саме через ці причини досягти сталого розвитку у всьому світі протягом визначеного ООН відрізка часу буде надзвичайно важко.

Рис. 6. Звіт про досягнення цілей сталого розвитку

Джерело: [10]

Щодо України, то відповідно із наведеною візуалізацією досягнення цілей сталого розвитку видно, що наша країна знаходиться на тому ж етапі, що і більшість розвинутих країн та тих країн, що розвиваються, це додає певного оптимізму. Проте такого показника Україні вдалося досягти завдяки таким критеріям як освіта, гендерна політика, доступність екологічно-чистих природних ресурсів, запаси чистої води, відсутність проблеми голоду. Саме ці показники, на наш погляд, дали змогу зайняти досить високе місце в прагненні до сталого розвитку. Проте, якщо розглядати економічні та соціальні цілі, то Україна за рівнем їх досягнення перебуває значно нижче, ніж інші країни Європи, Північної Америки, окремі країни Латинської Америки та Азії.

Водночас, на наше переконання, найбільшою перешкодою, яка фактично зупинила рух світу в напрямку Сталого розвитку, є пандемія коронавірусної хвороби COVID-19. Починаючи з січня 2019 року, вірус завдає значного удару по життю людей і вже призвів до значних негативних наслідків для світової економіки. За 10 місяців, протягом яких хвороба лютує в світі, ним заразилося 53,5 млн осіб, загинуло – більше 1,31 млн осіб на всіх континентах. Більшість країн світу змушені були вдатися до повного карантину, так званого «lockdown», в умовах якого ділова активність у цих країнах фактично повністю зупинялася. За прогнозами МВФ, в результаті пандемії, скорочення світового ВВП становитиме 3 %, також значно погіршиться добробут громадян, відбудеться велика кількість банкрутств серед підприємств малого та середнього бізнесу [3]. У багатьох країнах світу, навіть розвинутих, виникли проблеми, пов'язані з медичним обслуговуванням хворих, перенавантаженням медичних закладів, дієвим лікуванням. Саме тому світ, після подолання пандемії, повинен змінити підходи до безпеки, медичного обслуговування та захисту громадян від втрати доходу і зниження рівня добробуту.

Не менш важливою проблемою, яка ще більше загострилася в умовах поширення

коронавірусної хвороби – це голод. За прогнозами ООН, кількість людей, які ризикують опинитися на межі голоду у 2020 році, збільшиться на 130 млн чол., в той час як протягом останніх трьох років кількість людей, які голодували постійно, скорочувалася [7]. Такий приріст можна вважати негативним сигналом, який може спровокувати соціальну катастрофу у світі і ще сильніше вплинути на процес досягнення сталого розвитку. Причиною таких катастрофічних показників є спад світової економіки, зниження ділової активності, нездатність фінансово стимулювати «бідні економіки».

5. Висновки та перспективи подальших досліджень в даному напрямку.

Для досягнення сталого розвитку потрібно щоби уряди країн світу усвідомили необхідність порятунку планети і збереження її для майбутніх поколінь, шляхом відходу від виснаження, заради отримання прибутку. Світові політичні та неполітичні організації, державні інституції, бізнес гіганти мають усвідомити, що лише дотримуючись принципу збереження, а не загарбання; розвитку, а не зростання, можна досягти сталого розвитку. Тоді як основним шляхом до порятунку і побудови суспільства сталого розвитку є усвідомлення відповідальності перед майбутнім, а не жага заробітку сьогодні, яка щоразу стає все більш руйнівною. Також країни третього світу не повинні стати майданчиками для експериментів, а розглядатися як повноцінні партнери у єдиному ланцюгу промислового та сільськогосподарського виробництва. Кожна країна повинна зайняти свою нішу на загальносвітовому ландшафті економіки. Досягнення зазначених цілей, які на перший погляд виглядають надто ідеальними, можливий лише за умови усвідомлення бізнесу, державних інституцій того, що основою майбутнього функціонування, чи навіть існування, першочергово не є надприбутки, отримані в результаті зростання виробництва, а розвиток, який полягає у створенні середовища заміщення шкідливих технологій новими, більш ефективними і менш шкідливими, це тоді, коли глобальна загарбницька політика трансформується у політику піклування. Але, на наше переконання, для усвідомлення таких простих речей потрібно пройти ще довгий шлях. Але чи є у нас час, і чи не запізнимося ми?

Author details (in English)

THE ESSENCE OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND ITS TURBULENCE IN THE WORLD AND UKRAINE

Taras Marshalok

Western Ukrainian National University

Lvivska str, 11, Ternopil, 46009, Ukraine

e-mail: marshaloktm@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2617-3415>

Abstract. *In conditions of turbulence and unpredictability, rapid population growth, excessive consumption of resources, environmental pollution, global warming, humanity is on the brink of environmental and socio-humanitarian catastrophe. In view of these threats, the 1987 UN report set out the basic wording of sustainable development – as development in which the needs of present generations are met without compromising the ability of future generations to meet their own needs.*

This article is devoted to the study of the essence of "sustainable development", its features, threats that necessitated the introduction of such a concept, as well as ways to implement it. The importance of ensuring the possibility of achieving the seventeen goals of sustainable development is also substantiated.

Separately in the article the peculiarities of Ukraine's policy in ensuring sustainable development are considered, the place of our state in the world in this direction is determined. The level of achievement of seventeen goals is analyzed. It was emphasized that Ukraine is an active participant in the movement for sustainable development.

The article states that in order to achieve sustainable development, it is necessary for the governments of the world to realize the need to save the planet and preserve it for future generations, by avoiding depletion, in order to make a profit. World political and non-political organizations, state institutions, business giants must realize that only by adhering to the principle of preservation, not seizure; development, not growth, can achieve sustainable development. It is established that the main way to save and build a society of sustainable development is the awareness of responsibility for the future, not the thirst for earnings today.

The main conclusion is that the achievement of these goals is possible only if the business, government institutions realize that the basis of future operation, or even the existence of the world – is not profits, but development, which is to create an environment for harmful technological processes with new high-tech and environmental technologies as global aggression policies are transformed into care policies.

Key words: sustainable development, sustainable development goals, ecological catastrophe, poverty, population, education, health, consumption, economy, state.

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mtystu.pdf>

Funding

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Marshall T. (2021) Sutnist staloho rozvytku i yoho turbulentsnist v sviti ta Ukraini [The essence of sustainable development and its turbolity in the world and Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 25, no. 2, pp. 523-532. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21mtystu.pdf>

Використана література:

1. Вайцекер Е. У. фон, Війкман А. Come On! Капіталізм, недалекоглядність, населення і руйнування планети. Доповідь Римського клубу. Ернст Ульріх фон Вайцекер, Андерс Війкман. Саміт Книга. К. : 2019. 260 с.
2. Демографічна та соціальна статистика. Населення та міграція. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 15.08.2021)
3. МВФ: світовий ВВП у 2020 році впаде на 3%, у 2021-му зросте на 5,8%. Finbalance : веб-сайт. URL: <http://finbalance.com.ua/news/mvf-svitoviy-vvp-u-2020-rotsi-vpade-na-3-u-2021-rotsi-zroste-na-55> (дата звернення: 15.08.2021).
4. Основні всесвітні зустрічі, пов'язані зі сталим розвитком та їх результати : веб-сайт. URL: <http://kxtp.kpi.ua/komarysta/sd03.pdf>. (дата звернення: 17.08.2021).
5. Цілі сталого розвитку. UNDP Україна : веб-сайт. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>. (дата звернення: 16.08.2021).
6. Butlin, John. Our common future. By World commission on environment and development. Journal of International Development 1987. (en) 1 (2). с. 284-287 DOI: [10.1002/jid.3380010208](https://doi.org/10.1002/jid.3380010208)
7. Food. United Nations : веб-сайт. URL: <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/food/index.html> (дата звернення: 25.08.2021)
8. Global Average Temperature. NASA Goddard Institute for Space Studies: NASA GISS : веб-сайт. URL: https://data.giss.nasa.gov/gistemp/graphs_v4. (дата звернення: 24.08.2021)
9. Past Earth Overshoot Days. Earth Overshoot Day : веб-сайт. URL: <https://www.overshootday.org/newsroom/past-earth-overshoot-days>. (дата звернення: 28.08.2021)

10. Sustainable Development Report : веб-сайт. URL: <https://dashboards.sdindex.org/map>. (дата звернення: 24.08.2021)
11. World Air Quality: веб-сайт. URL: <https://www.iqair.com/earth>. (дата звернення: 30.08.2021)
12. World Population (1950-2100). World Population Review: веб-сайт. URL: <http://worldpopulationreview.com>. (дата звернення: 02.09.2021)

References

1. Vajczeker E. U. fon, Vijkman A. (2019) Come On! Kapitalizm, nedalekoglyadnist`, naselennya i rujnuvannya planety` [Capitalism, short-sightedness, population and the destruction of the planet.]. Dopovid` Ry`ms`kogo klubu. . Kyiv. 2019. 260 p.
2. Demografichna ta social`na staty`sty`ka. Naselennya ta migraciya [Demographic and social statistics. Population and migration]. Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` Ukrainy`. Website. URL : <http://ukrstat.gov.ua>. (date of application: 15.08.2021).
3. MVF: svitovy`j VVP u 2020 roci vpade na 3%, u 2021-mu zroste na 5,8%. [IMF: world GDP in 2020 will fall by 3%, in 2021 will grow by 5.8%]. Finbalance. Website. URL : <http://finbalance.com.ua/news/mvf-svitoviy-vvp-u-2020-rotsi-vpade-na-3-u-2021-rotsi-zroste-na-55> (date of application: 15.08.2021).
4. Osnovni vsesvitni zustrichi, pov'yazani zi staly`m rozvy`tkom ta yix rezul`taty` [Major global meetings related to sustainable development and their results]. Website. URL : <http://kxtp.kpi.ua/komarysta/sd03.pdf>. (date of application: 17.08.2021).
5. Cili stalogo rozvy`tku. UNDP Ukrainy [Sustainable development goals. UNDP Ukraine]. Website. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/sustainable-development-goals.html>. (date of application: 16.08.2021).
6. Butlin, John. (1987). Our common future. By World commission on environment and development. Journal of International Development. (en) 1 (2). pp.284-287 DOI: [10.1002/jid.3380010208](https://doi.org/10.1002/jid.3380010208).
7. Food. United Nations. Website. URL : <https://www.un.org/en/sections/issues-depth/food/index.html>. (date of application: 25.08.2021).
8. Global Average Temperature. NASA Goddard Institute for Space Studies: NASA GISS. Website. URL : https://data.giss.nasa.gov/gistemp/graphs_v4. (date of application: 24.08.2021).
9. Past Earth Overshoot Days. Earth Overshoot Day. Website. URL : <https://www.overshootday.org/newsroom/past-earth-overshoot-days>. (date of application: 28.08.2021).
10. Sustainable Development Report. Website. URL: <https://dashboards.sdindex.org/map>. (date of application: 24.08.2021).
11. World Air Quality. Website. URL: <https://www.iqair.com/earth>. (date of application: 30.08.2021).
12. World Population (1950-2100). World Population Review. Website. URL : <http://worldpopulationreview.com>. (date of application: 02.09.2021).

© 2021 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format
 Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Puluj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.
 Publishing with SEPS ensures:
 • Immediate, universal access to your article on publication
 • High visibility and discoverability via the SEPS website
 • Rapid publication
 • Guaranteed legacy preservation of your article
 • Discounts and waivers for authors in developing regions
 Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

